

АНОТАЦІЯ

Атаманчук Л. Р. Адміністративно-правовий захист іноземних інвестицій в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. – Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, 2021.

У дисертації здійснено комплексне та системне дослідження адміністративно-правового захисту іноземних інвестицій в Україні. Обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження та показано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. В роботі розкриваються мета, завдання, об'єкт, предмет і методи наукового дослідження, його наукова новизна та практичне значення одержаних результатів. Дисертація містить відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів дослідження та кількість наукових публікацій.

Іноземне інвестування, як предмет правового регулювання – це суспільні відносини у сфері міжнародної економічної, зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності, що виникають між іноземними інвесторами та іншими учасниками інвестиційної діяльності в ході реалізації іноземних інвестицій з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту, мають місце як на території України, так і на території країн походження іноземних інвесторів та іноземних інвестицій, та врегульовуються нормами національного законодавства України, країн походження іноземних інвесторів та іноземних інвестицій, нормами міжнародного права.

Іноземне інвестування регулюється нормами різних галузей права та законодавства України і як предмет правового регулювання має комплексний міжгалузевий характер як по відношенню до системи права, так і по відношенню до системи законодавства. Норми права та законодавства про іноземне інвестування слід розглядати як міжгалузеві утворення в системі українського

права та законодавства, які є комплексними міжгалузевими інститутами відповідно права та законодавства України.

Міжнародні угоди про сприяння (заохочення) та захист інвестицій містять більш пільговий, відмінний від національного, правовий режим іноземного інвестування. В таких угодах мають відображатися пріоритети державної політики України щодо залучення іноземних інвестицій.

Перспективним напрямком удосконалення адміністративно-правового захисту іноземного інвестування є кодифікація інвестиційного законодавства України.

Захист прав та інтересів іноземних інвесторів та захист іноземних інвестицій відноситься до функцій держави та функцій права.

Захист прав та інтересів іноземних інвесторів та іноземних інвестицій – це можливі та допустимі відповідно до законодавства дії, спрямовані на усунення перешкод у реалізації прав та інтересів іноземних інвесторів, які забезпечуються нормами матеріального та процесуального законодавства України, що визначають правовий статус іноземних інвесторів, їх права та свободи, гарантії здійснення іноземних інвестицій та державні гарантії захисту іноземних інвестицій, форми, способи та процедури захисту прав та інтересів іноземних інвесторів та іноземних інвестицій.

Адміністративно-правовий захист іноземних інвестицій – це система державних гарантій захисту іноземних інвестицій, а також інших заходів правового та організаційно-технічного характеру, метою застосування яких є забезпечення умов захисту та збереження іноземних інвестицій, досягнення цілей та ефективності іноземного інвестування, захист прав та інтересів іноземних інвесторів відповідно до адміністративного законодавства та міжнародних договорів України.

Механізм адміністративно-правового захисту іноземних інвестицій – це механізм захисту прав та інтересів іноземних інвесторів та інших учасників іноземного інвестування, що складається із таких елементів:

– об’єкти адміністративно-правового захисту: конкретні права та інтереси іноземних інвесторів та інших учасників іноземного інвестування, передбачені Конституцією України, Господарським кодексом України, Законами України «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування» та іншими законами України;

– суб’єкти адміністративно-правового захисту: уповноважені особи, права та інтереси яких порушені – іноземні інвестори та інші учасники іноземного інвестування, а також компетентні органи державної влади, правоохоронні органи, суд;

– підстави виникнення права на адміністративно-правовий захист: дії (бездіяльність), що порушують права та інтереси іноземних інвесторів та інших учасників іноземного інвестування;

– форми і способи адміністративно-правового захисту: юрисдикційні та неюрисдикційні форми і способи адміністративно-правового захисту прав та інтересів іноземних інвесторів та інших учасників іноземного інвестування, передбачені Законом України «Про звернення громадян», Кодексом адміністративного судочинства України, іншими актами законодавства та міжнародними договорами України.

Особливістю державного управління іноземним інвестуванням є розподіл функцій по його здійсненню та захисту іноземних інвестицій між різними центральними органами виконавчої влади функціональної, галузевої та міжгалузевої компетенції, що обумовлено комплексним міжгалузевим характером іноземного інвестування як об’єкта державного управління.

Органи місцевого самоврядування виконують не лише функції місцевого самоврядування у сфері управління іноземним інвестуванням та захисту іноземних інвестицій, але і окремі делеговані функції державного управління іноземним інвестуванням та захисту іноземних інвестицій.

Іноземні інвестори та інші суб’єкти іноземного інвестування мають право звертатися за захистом своїх прав та інтересів не лише до органів державної влади та місцевого самоврядування, але і до суб’єктів, яких можна віднести до групи

органів недержавного управління у сфері іноземного інвестування, які відповідно до їхніх установчих документів та делегованих законодавством окремих функцій державного управління можуть захищати права та інтереси іноземних інвесторів та інших суб'єктів іноземного інвестування.

Недержавне управління іноземним інвестуванням – це організуючий вплив суб'єктів управління недержавної форми власності на діяльність іноземних інвесторів та інших учасників іноземного інвестування з метою досягнення запланованих результатів іноземного інвестування та захисту іноземних інвестицій, що здійснюється в межах повноважень, встановлених законодавством та установчими документами таких суб'єктів.

Суб'єктами недержавного управління іноземним інвестуванням та захисту іноземних інвестицій є громадські ради та інші консультативно-дорадчі органи при Президентові України, Кабінеті Міністрів України, центральних органах виконавчої влади та інших органах державної влади, органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання, торгові та торгово-промислові палати, товарні та фондові біржі, об'єднання суб'єктів інвестиційної діяльності усіх організаційно-правових форм.

Міжнародний інвестиційний арбітраж як форма захисту іноземних інвестицій є елементом механізму адміністративно-правового захисту іноземних інвестицій в Україні.

Міжнародний інвестиційний арбітраж розглядає міжнародні інвестиційні спори між іноземними інвесторами та приймаючими державами щодо захисту іноземних інвестицій, інвестиційних прав та інтересів іноземних інвесторів.

В міжнародному інвестиційному арбітражі об'єднується застосування норм міжнародного права та норм національного адміністративного, господарського, інвестиційного, інших галузей права сторін арбітражного процесу.

Міжнародний інвестиційний арбітраж є формою захисту не лише іноземних інвестицій, прав та інтересів іноземних інвесторів, але і прав та інтересів держав, які приймають інвестиції, від недобросовісних дій іноземних інвесторів.

Основними інституціями у сфері міжнародного інвестиційного арбітражу є: Міжнародний центр по врегулюванню інвестиційних спорів (International Center for Settlement of Investment Disputes); арбітражні суди ad hoc, що застосовують Арбітражний Регламент ЮНСІТРАЛ; арбітражні суди, що застосовують Регламент Арбітражного інституту Торгової палати м. Стокгольм. Провідну роль у цій системі відіграє Міжнародний центр по врегулюванню інвестиційних спорів, створений відповідно до Вашингтонської конвенції 1965 року.

На даний час існує два основних напрямки зовнішньоекономічної та міжнародної інвестиційної інтеграції України: участь у Світовій організації торгівлі (СОТ) та співробітництво з Європейським Союзом (ЄС). Одним із інструментів такої інтеграції є гармонізація законодавства України про захист іноземних інвестицій із вимогами Світової організації торгівлі та Європейського Союзу.

Будучи членом СОТ та стороною Угоди про асоціацію із ЄС Україна має можливість ефективно використовувати всі механізми захисту (у тому числі адміністративно-правового захисту) іноземних інвестицій, якими вона може скористатися як член СОТ, та які вона може використати, виходячи із можливостей співробітництва із ЄС в рамках Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Ключові слова: іноземні інвестиції, іноземне інвестування, правове регулювання, захист прав та інтересів, механізм адміністративно-правового захисту, органи державного управління, органи недержавного управління, міжнародний інвестиційний арбітраж, гармонізація законодавства, Світова організація торгівлі, Європейський Союз.